

УДК 911.3

Ковешніков Володимир Сергійович,
кандидат економічних наук, доцент

Драмарецька Катерина Андріївна

Національний університет фізичного
виховання і спорту України, м. Київ,
Україна, e-mail: vskoveshnikov@ukr.net
Національний університет фізичного
виховання і спорту України, м. Київ,
Україна

СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Основна мета статті - показати важливість вдосконалення спортивного туризму на сучасному етапі розвитку туристичної галузі України. Довести актуальність створення нових умов для реалізації та просування цього напрямку.

Методика. В статті були використані такі методи дослідження: порівняльний, експертних оцінок, аналізу, історичний, статистичний та інші.

Результати. Розроблено і наведено новий підхід до актуалізації спортивного туризму у туристичній діяльності. Виявлено недоліки та помилки при організації спортивного туризму.

Наукова новизна. Розкриті можливості та показані шляхи створення оптимальних умов для реалізації ефективного розвитку спортивного туризму.

Практична значимість. Приведені рекомендації щодо підвищення якості надання послуг у спортивному туризмі.

Ключові слова: спортивний туризм, туристичні організації, туризм, туристичний регіон.

УДК 911.3

Ковешников Владимир Сергеевич,
кандидат экономических наук, доцент

Драмарецкая Екатерина Андреевна

Национальный университет физического
воспитания и спорта Украины, г. Киев,
Украина, e-mail: vskoveshnikov@ukr.net
Национальный университет физического
воспитания и спорта Украины, г. Киев,
Украина

СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Основная цель статьи - показать важность усовершенствования спортивного туризма на современном этапе развития туристической отрасли Украины. Доказать актуальность новых условий для реализации и продвижения этого направления.

Методика. В статье были использованы следующие методы исследования: сравнительный, экспертных оценок, анализа, исторический, статистический и другие.

Результаты. Разработан и приведен новый подход к актуализации спортивного туризма в туристической деятельности. Выявлены недостатки и ошибки при организации спортивного туризма.

Научная новизна. Раскрыты возможности и показаны пути создания оптимальных условий для реализации эффективного развития спортивного туризма.

Практическая значимость. Приведены рекомендации по повышению качества предоставления услуг в спортивном туризме.

Ключевые слова: спортивный туризм, туристические организации, туризм, туристический регион.

Koveshnikov Volodymyr Serhiyovych,
candidate of economic sciences, associate
professor

Dramaretska Kateryna Andriivna

National University of Physical Education
and Sport of Ukraine, Kyiv, Ukraine, e-mail:
vskoveshnikov@ukr.net

National University of Physical Education
and Sport of Ukraine, Kyiv, Ukraine

SPORT TOURISM: STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

The main purpose of the article is to show the importance of improving sport tourism at the present stage of development of the tourism industry in Ukraine. Prove the relevance of new conditions for the implementation and promotion of this direction.

Methods. The following research methods were used in the article: comparative, expert assessments, analysis, historical, statistical and others.

Results. The new approach to the actualization of sport tourism in tourism activities are developed and brought. Identified short comings and mistakes in the organization of sport tourism.

Scientific novelty. The possibilities are revealed and the ways of creating optimal conditions for the realization of the effective development of sport tourism are shown.

Practical significance. The recommendations for improving the quality of service in sport tourism are given.

Key words: sport tourism, tourism organizations, tourism and tourist region.

Постановка проблеми. Розглядаючи питання організації відносно нового і перспективного напрямку спортивного туризму, необхідно усвідомити науково-практичну сутність категорій "туризм", "турист", "туристичний продукт", "спортивний туризм", "оздоровчий туризм" та інших. Відомий вчений, провідний філософ, член-кореспондент НАН України В. С. Пазенок писав, що «поглиблена робота над теоретичним визначенням специфіки феномену туризму – не лише важливе наукове завдання, а і практична потреба. Не розробленість понятійного апарату, неузгодженість у визначеннях основних концептів вищезазначених категорій, довільність трактувань понять туристичної науки істотно означаються на змісті засадничих документів туристичного спрямування, туристичній статистиці, офіційній звітності, яка має аналітично відображати стан туризму взагалі» та спортивного туризму зокрема.

Розвитку досліджень у сфері туризму сприяють спеціалізовані дослідницькі інститути й організації, що інтенсивно розвиваються: Всесвітня туристична організація (ЮНВТО), Європейська комісія з туризму, Азійсько-Тихоокеанська асоціація з туризму, Карибська організація з туризму, які діють на міжнародному регіональному рівні. Вивченням розвитку туризму займаються провідні дослідницькі інститути, такі як International Association of Scientific Experts in Tourism (AIEST), Travel & Tourism Research Association (TTRA), Міжнародна академія туристських досліджень. Науку про туризм розвивають Американська антропологічна асоціація, Міжнародний географічний союз, Міжнародна соціологічна асоціація. Вони проводять наукові конгреси з проблем

туризму. Європейський центр з управління дослідженнями і документацією у сфері соціальних наук «Віденський центр» став ініціатором проведення мультидисциплінарного і міжкультурного дослідження на тему «Туризм як фактор змін: соціокультурне дослідження».

Вивченням, аналізом та змістом категорій "туризм" та "турист" як відомо займалися багатьох вчених, спеціалістів туристичної галузі, наукові установи різних рівнів протягом десятка років. На сьогодні дійшли до висновку, що туризм проявляється в багатьох формах і аспектах, тому дати йому єдине і повне визначення практично неможливо. Це в певній мірі відноситься і до туриста. І з наукового погляду глибинна сутність туризму полягає в тому, що він є формою самореалізації людини. Людина, що подорожує це не просто споживач туристичного продукту, що пересувається у просторі і часі, а особистість, яка протягом мандрівок, походів, відвідувань долучається до світу природи, культурних артефактів, цінностей інших країн і народів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спортивному туризму присвячено достатньо книжок, статей, брошур та інших публікацій. Можна привести наступних авторів-дослідників Альошин В. М., Бардін К. В., Болдирєв С. Н., Ганопольській В. Н., Кодиш Е. Н., Богомолева Є., Гаранін Н. І., Давидова О., Оліферов А. Н., Тимченко З. В., Птахіна Є. В., Назаренко В. К. та інші. В публікаціях вищезазначених дослідників розглянуті питання по видам спортивного туризму, регіональних особливостей цього виду туризму, проблеми безпеки, та інші питання. Аналіз останніх досліджень показує, що відсутні дослідження присвяченим підготовки спеціалізованих фахівців спортивного туризму, нормативної і правової бази, методики по розробці маршрутів спортивного туризму, системи керівних структур та багато іншого.

Ціль статті полягає в тлумаченні основних туристичних категорій, розумінні того що реалізує туристичне підприємство, як туристичний продукт, як треба розуміти рекреаційний фізичний продукт, тощо.

Виклад основного матеріалу. Важливо розібратися, що пропонують споживачам туристичні компанії – товар чи послугу? Ми підтримуємо думку вчених і практиків які вважають, що туристичний продукт це синтез першого і другого, тобто це сукупність товару і послуг. Виходячи з вищезазначеного, спортивний туризм пропонує споживачам в якості туристичного продукту сукупність товарів і послуг, де пріоритетним є спорт, оздоровлення та послуги і товари, які необхідні для організації цього виду туризму. А якщо так, то до вищезазначеного туристичного продукту доцільно застосувати маркетингову багаторівневу модель Ф. Котлера.

У своїй моделі продукту він виділяє основну вигоду, що пропонується для задоволення базової потреби споживача, і сукупність комерційних характеристик, які групуються на різних рівнях і які важливі для адаптації продукту до наявних потреб споживачів. Основна вигода

відповідає першому рівню продукту і є "продуктом за задумом", на цьому рівні завдання полягає в тому, щоб виявити потреби споживача, які повинні бути задоволені шляхом реалізації конкретного продукту. У нашому випадку спортивний туристичним продуктом, по суті, на цьому рівні вивчається попит на туристичний продукт і визначається частка та характеристика ринку.

На другому рівні "продукт у реальному виконанні" визначається набором корисних, з точки зору споживачів, характеристик продукту: ціна, якість, країни та напрями туру, види та форми спортивного туризму, особливості оздоровлення та інші.

Третій рівень носить назву "продукт з підкріпленням", включає в себе гарантії і додаткові послуги, які сприяють зручності споживачів в повній мірі використовувати всі позитивні складові спортивного туризму.

Треба відзначити, що в останні роки особливо зростає роль фізичної культури і спорту в житті суспільства, оскільки характер їх дії на сучасну людину виходить далеко за рамки функції розвитку фізичних якостей, а фізичне вдосконалення індивіда впливає на важливі наслідки для найрізноманітнішої сфери його життєдіяльності:

- виробничої діяльності людини (як головної продуктивної сили суспільства, підвищення його працездатності);
- оздоровчої, рекреаційної (збереження і зміцнення здоров'я, подовження активного періоду життєдіяльності людини);
- естетичної, відпочинкової (раціональна організація вільного часу з використанням активних форм відпочинку).

У теперішніх умовах правомірно звернути увагу на послуги туристичної галузі з позиції фізичної рекреації. Прийняти головну ідею зміцнення здоров'я, відновлення працездатності в якості головного чинника туристичного руху – це означає, вважати туризм активною формою використання вільного часу, призначеного для відпочинку. Враховуючи, що в сучасній дійсності гостро знаходиться проблема не лише зниження загальних показників здоров'я нації, але і втрата моральних орієнтирів, а також зважаючи, що більшість населення відчувають стрес урбанізованого способу життя, військові дії, держава і громадські інститути повинні затребувати спортивного туризму, як одну з найбільш сучасних технологій продукування у людини духовних і фізичних якостей. Це дуже важливо, враховуючи відносну невелику вартість організації окремих різновидів спортивного туризму.

Інтеграція різновидів спортивного туризму охоплює широке коло питань, починаючи від навчання і виховання в освітньому процесі, розкриття структури освіти і закінчуючи осмисленням підстав збереження здоров'я, як органічної частини розвитку особистості у відношенні соціуму, що постійно міняється, до фізичної культури самої особи. Здійснення спортивного напряму у сфері туризму повинне відповідати вимогам, які пред'являються до фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг, які створюються організаціями і індивідуальними підприємствами.

Спортивний туризм об'єднує в собі можливість реалізовувати всі необхідні для цього види послуг. При цьому у зв'язку з тим, що люди відрізняються один від одного, як своїми потребами, можливостями так і рівнем доходу, на практиці ринок послуг у сфері спортивного туризму є складною мозаїкою – від оздоровчо-рекреативних послуг до використання в процесі дозвілля екстремальних видів спорту.

Сучасна реальність така, що велика частина туристичних організацій не в змозі ефективно організувати спортивні тури завдяки наявності рядуоб'єктивних чинників, серед яких відсутність матеріального ресурсу та фахівців, що мають спеціальну підготовку в області сервісу і здатних забезпечити послуги з фізичної рекреації і екстремального туризму.

У вітчизняній вищій школі підготовка кадрів по спортивно-оздоровчому, у тому числі самодіяльному, туризму почалася ще в 50-х рр. минулого століття (у рамках СРСР) і переважно здійснювалася в навчальних закладах, підвідомчих Держкомспорту. Підготовкою кадрів для туристичного сервісу в основному займалася система профспілкового туризму, який як унікальне громадське явище залишився в архіві історії.

Необхідність в професіоналах по рекреації і спортивному туризму продиктована особливими рисами сучасності, а також можливостями України. Природні ресурси і кліматичні можливості нашої держави відповідають всім вимогам для розвитку спортивного та екстремального туризму, а наявність природних мінеральних джерел сприяють оздоровленню і лікуванню.

Сучасний фахівець повинен володіти основами спортивного туризму, а також основами по оздоровленню населення засобами фізичної культури, спорту і туризму, індустрії туризму в цілому, організації дозвілля і рекреації. Потреба суспільства в підготовці цих фахівців не залежить від відомчої приналежності туризму. В загальному розумінні цієї проблеми робота фахівців будується на дослідженні і реалізації спеціалізованих рухових систем, спрямованих на профілактику і відвертання психологічних і фізіологічних перенапружень; суспільно цивілізованого, природоохоронного, краєзнавчого і фізіологічного розвитку особистості; проектування рекреаційно-оздоровчих циклів сервісу туристів; координаційно-методичну, адміністративну роботу в області туризму, краєзнавства і рекреаційного комплексу; дослідження і встановлення основ активного здорового способу життя, їх фактичну реалізацію рекреації, туризму і краєзнавства: хід розвитку особистості, її ознайомлення з загальнолюдськими і культурними цінностями.

Ця спрямованість є профільною для спортивних інститутів, в ході викладання учнів цього напрямку, як правило, задіяна велика частина теоретичних і практичних кафедр, таким чином, як в тренувальному плані показаний великий діапазон тренувальних дисциплін, які зобов'язані вивчити ті, що навчаються: психологія і педагогіка, іноземна мова, російський стиль і рівень культури мовлення, екологія, етногеографія,

рекреаційна система і туризм, рекреалогія, курортологія, анатомія і будова людини, концепція і технологія фізичної культури і багато іншого.

Ю.А. Стрибків, В.К. Шеманаєв, Ю.В. Шулико рахують, що у випускника цього напрямку стануть такі конкурентоздатні достоїнства, як значна висока кваліфікація і фактичний професіоналізм у сфері рекреації і спортивного туризму; ціннісний підхід до фізичної культури, спорту і туризму як умов, що забезпечують стан здоров'я, фізичну і багатофункціональну підготовку і повну позитивну спрямованість у властивості існування.

Відмітимо також те, що необхідність суспільства в підготовці вказаних професіоналів ніяк не знаходиться в залежності з відомчими організаціями туризму і санаторно-курортного комплексу, об'єктивна неупереджена і постанови цієї трудності конкретного рівня знаходяться в залежності стану здоров'я цивілізації і громадської безпеки жителів.

Таким чином, підвищення вимог до педагогічної майстерності викладачів і якості освітнього процесу за напрямом "Рекреація і спортивний туризм" є важливим завданням сьогоденної системи освіти і пріоритетним напрямом в розвитку освітніх послуг сучасних ЗВО.

Спортивний туризм, як сфера громадської діяльності не бере участь безпосередньо в створенні сукупного громадського продукту і національного доходу. Незважаючи на це, спортивний туризм, має в розпорядженні свої власні джерела фінансування і накопичення грошових коштів. До власних джерел фінансування (накопичення) у сфері спортивного туризму відносяться: кошти, що одержані від реалізації спортивних виробів, реалізації видаваної літератури, надання платних послуг і таке інше. Проте, цих власних надходжень недостатньо для покриття витрат сфери спортивного туризму, утримання і розвитку її інфраструктури, підготовку кадрів і оплату праці фахівців. Тому, виникає необхідність в перерахуванні частини доходів від виробництва і реалізації послуг і продукції галузі матеріального виробництва на формування додаткових джерел фінансування спортивного туризму. Перевага віддається централізованим і децентралізованим джерелам фінансування. Централізованим джерелом фінансування служить державний бюджет України та бюджети місцевих громад.

Все більшого значення набувають децентралізовані джерела фінансування спортивного туризму, тобто використовуються відрахування місцевих структур житлово-комунального господарства, структур торгівлі, транспорту, зв'язку і так далі.

Враховуючи вищезазначене, виникає негайне питання щодо розробки державної та місцевих програм розвитку фізичної культури, спорту та спортивного туризму в яких варто визначити джерела фінансування бюджетних та позабюджетних коштів. В програмах передбачити надходження від підприємницької діяльності, від позабюджетних фондів, податкові пільги та інші.

Особливість спортивного туризму, при оцінці ефективності, полягає в тому, що він має як "зовнішні", так і "внутрішні" аспекти. Зовнішні чинники спортивного туризму впливають на різні сторони громадського життя за межами галузі. До них відносяться: підвищення престижу держави, формування моральності, естетичних і етичних ідеалів, норм здорового способу життя, розвиток тимчасового спілкування різних соціальних груп населення, підвищення трудової активності, розвиток творчих здібностей, тощо.

Внутрішній аспект полягає в ефективному функціонуванні самої туристичної галузі, фізичної культури і спорту. В даному випадку чинники ефективності наступні:

- Раціональне управління. Міністерство визначає основні напрями державної політики у сфері фізичної культури і спорту, здійснює аналіз і проводить щорічну оцінку відповідності показників стану фізичної культури, спорту і туризму, основним напрямом соціально-економічного розвитку регіону та ін.

- Уміле використання економічних методів. До економічних методів оцінки ефективності спортивного туризму відносяться: метод порівняння, метод угруповання, метод стандартизації.

Метод порівняння має на увазі порівняння фактичних даних з плановими завданнями, з минулим періодом, з середніми показниками, з досягненнями кращих колективів. Шляхом порівняння дізнаються абсолютні і відносні зміни.

Метод угруповання використовується для виявлення однотипних чинників, критеріїв в різних організаціях галузі спортивного туризму.

Метод стандартизації структур використовується для зіставлення і оцінки фактичних показників нормативним, що особливо важливо при порівнянні ефективності витрат, визначенні питомих витрат і тому подібне.

До соціальних відносяться особисті і спортивні досягнення з емоційною дією (спілкування з іншими людьми, отримання цінних подарунків, заохочення і увага з боку оточення); продовження життя і підтримка інтенсивності життєдіяльності; гармонійний розвиток особистості та ін. Економічні ефекти діляться на непрямі і прямі. Непрямі відбивають продуктивність і якість праці працівників сфери і тому подібне. Прямі – демонструють економію капітальних вкладень: прибуток від реалізації послуг; отримання коштів від лотерей, спортивних видовищ; доходи від комерційних заходів; доходи від виробництва і реалізації товарів спортивного і туристичного призначення.

Спортивний туризм включає різноманітні спортивні, оздоровчі, рекреаційні, пізнавальні, виховні, економічні і інші функції, але по ряду чинників рівень їх реалізації на сьогодні не відповідає потенційним можливостям туристично-спортивного руху в Україні. Труднощі, з якими зіткнувся у своєму розвитку спортивний туризм, в першу чергу, пов'язані з соціально-економічними проблемами розвитку суспільства, а також з

майже повною відсутністю державної і громадської підтримки цього виду туризму. Проблеми, з якими стикається спортивний туризм, обумовлені недосконалістю, а в окремих випадках і відсутністю сучасної нормативно-правової, методичної і інформаційної бази, яка б враховувала його реалії, а також внутрішніми організаційними протиріччями в самому туристично-спортивному русі, що накопичилися за останні роки. Спортивний туризм являвся і продовжує бути невід'ємною частиною життя сучасного суспільства, роблячи позитивний вплив на організм людини, підтримуючи здоров'я і гарну фізичну форму. Спортивний туризм в Україні є не олімпійським видом спорту, що має багаторічні історичні традиції. Він включає не лише спортивну складову, але і особливу духовну сферу, і спосіб життя самих любителів мандрів. Спортивний туризм відноситься до виду спорту, яким, в основному, займаються верстви населення, що не мають великих доходів, такі як молодь, студентство, інтелігенція, вчителі, лікарі, інженерно-технічні працівники та ін.

Спортивний туризм є активним, а частенько і екстремальним видом подорожей. Він має на увазі автономне подолання великих відстаней в різних природно-кліматичних зонах, що мають різноманітні локальні перешкоди, що вимагає від туриста фізичної сили, гарного здоров'я і володіння різними технічними і тактичними навичками. На відміну від звичайних маршрутів, траси для спортивного туризму класифікуються по категоріях складності. Вони визначаються наявністю на шляху всіляких перешкод – вершин, перевалів, каньйонів, скель, льодовиків, боліт, річкових порогів і тому подібне. Успішне проходження маршрутів певної протяжності і складності надає право туристові на отримання спортивного звання – від юнацького розряду до майстра спорту. Спортивний туризм є невід'ємною складовою загальнодержавної системи фізичної культури і спорту і спрямований на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових і інтелектуальних здібностей людини шляхом залучення його до участі в спортивних походах і змаганнях по техніці спортивного туризму. Він також є важливим засобом сприяння підвищенню соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних і творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами. Громадський характер взаємовідносин в туризмі вимагає від учасників колективізму, взаємовиручки, самопожертвування в ім'я спільної мети, виховує духовність. Тому, говорячи про цей вид туризму, ми говоримо про виховання патріотизму, мужності, громадянськості. Спортивний туризм має яскраво виражене військово-прикладне значення, а також є ефективним засобом екологічного виховання.

Цей вид туризму має на меті спортивне вдосконалення в подоланні природних перешкод. Це означає вдосконалення усього комплексу знань, умінь і навичок, фізичної підготовки, необхідних для безпечного пересування людини по місцевості, насиченій природними перешкодами, в процесі здійснення походу.

Основні види спортивного туризму визначаються способом пересування. До таких видів відносяться: пішохідний, лижний, гірський, водний, велосипедний, автомобільний, мотоциклетний, спелеологічний, вітрильний, кінний туризм та деякі інші. Нерідко практикується здійснення комбінованих походів, коли на одному маршруті мандрівникам доводиться долати перешкоди, характерні для двох і більше видів туризму.

У радянську епоху спортивний туризм був масовим. Про це говорять дані звітів Української республіканської ради з туризму і екскурсій (УРСТЭ) за 1985-1990 рр., по яких визначався рівень розвитку цього виду спорту в країні. Історія спортивного туризму показує, що масовим цей рух стає лише за умови стабільної економічної ситуації, коли створені порівняно достатні матеріальні умови життя і забезпечено зростання реальних доходів населення.

Необхідно підкреслити, що з 2005 по 2013 рік спортивний туризм в Україні мав середній темп розвитку, проте хвилеподібний характер його розвитку обумовлюється нестабільністю економічної ситуації в країні, а також різного виду соціальними проблемами. Порівняно з радянським періодом спостерігається значне зниження як кількості здійснюваних туристичних походів, так і кількості туристів, що беруть в них участь.

Відсутність державного фінансування привела до того, що структури управління спортивним туризмом, які існували раніше, в основному припинили свою діяльність. Організацією, яка узяла на себе функції координації діяльності спортивно-оздоровчого туризму, є Міжнародний туристично-спортивний союз (МТСС), створений в 1991 р. Членами МТСС являються країни СНД і Балтії, у тому числі і Україна, яка з 2002 р. також є членом Міжнародної федерації спортивного туризму (МФСТ).

Україну, як дійсного члена МТСС і МФСТ, представляє як Туристично-спортивний союз (ТССУ) так і Федерація спортивного туризму (ФСТУ). Ці громадські організації працюють на основі затверджених статутів і мають на меті об'єднання зусиль членів Союзу і Федерації, і координацію їх діяльності по сприянню розвитку спортивного туризму в Україні. Організаційними і методичними центрами розвитку спортивного туризму є туристичні союзи, клуби та секції.

Останніми роками в Україні було організовано і проведено низку національних і міжнародних заходів по різних видах спортивного туризму. Одним з найбільш розвинених в спортивному плані регіонів України є Карпатський регіон. Тут добре розвиваються більшість видів спортивного туризму, найбільш популярними з яких є: пішохідний, гірськолижний, водний (сплав на байдарках, катамаранах, плотах і човнах), велосипедний. Є значні можливості для розвитку спелеотуризму, параглайдингу (парапланеризму).

Також, в Україні склалася і успішно діє система дитячо-юнацького туризму і краєзнавства, яка є невід'ємною складовою позашкільної освіти. На сьогодні в Україні діє більше 100 центрів туризму і краєзнавства молоді, станцій юних туристів, які є базовими організаційно-методичними

центрами розвитку дитячо-юнацького туризму в регіонах. Найбільша кількість центрів туризму має Дніпропетровська, Харківська, Хмельницька, Луганська, Полтавська, Львівська, Черкаська, Волинська, Донецька та Одеська області. Найбільш масовими видами спортивного туризму в Україні є пішохідний і велосипедний туризм. Своєрідним підсумком роботи туристично-спортивних гуртків є участь у Всеукраїнських змаганнях по спортивному туризму.

Усе це створює умови для залучення до активного зайняття спортивним туризмом усіх верств населення країни, стимулює розвиток спортивного туризму, дає імпульс загальному розвитку туризму в Україні як потенційно високорентабельній галузі економіки, сприяє виходу країни на світовий туристичний ринок.

На сьогодні, говорячи про перспективи розвитку спортивного туризму, передусім слід зазначити його соціальний характер, оскільки ця форма відпочинку, на відміну від багатьох інших, доступна для більшості населення. Саме тому серед важливих завдань зараз – інтеграція спортивного туризму в соціальний механізм національного оздоровлення. Але одночасно не можна не помічати, як здоровий і активний спосіб життя завойовує і забезпечені верстви населення в Україні. Тому спортивний туризм, що реалізовується через туристичні підприємства, що пропагують різноманітні маршрути з активними способами пересування, має ще і значний комерційний потенціал. Це вже усвідомили десятки регіональних туристичних фірм – не лише на Західній Україні, де вони безпосередньо надають ці послуги, але і в інших регіонах.

Головна особливість спортивного туризму полягає в тому, що він розвивається в природному середовищі, і капіталовкладення, яких він вимагає, не занадто великі, в порівнянні з відпочинком в п'ятизіркових курортних готелях або багатоденними подорожами до екзотичних дестинацій світу. Виходячи з цього можна припустити, що цей вид туризму може стабільно розвиватися навіть під час погіршення соціально-економічного стану в країні.

Висновки. Для створення в країні оптимальних умов для реалізації ефективного розвитку спортивного туристського руху, потрібне об'єднання зусиль державних органів законодавчої і виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, туристично-спортивних громадських об'єднань, усіх зацікавлених організацій, а також окремих громадян, у тому числі спонсорів і меценатів.

Слід також звернути увагу на нормативно-правове забезпечення туристичної діяльності, підготовку кваліфікованих кадрів, розвиток і поліпшення системи управління і матеріально-технічної бази спортивного туризму, інформаційно-рекламну і видавничу діяльність, налагодження міжнародної співпраці у сфері спортивного туризму, а також пільги на комунальні послуги для туристичних громадських організацій.

1. Булашев А. Я. Спортивний туризм/ А.Я. Булашев, М.В. Тонкошкур. –Харьків: ХДАФК, 2009. – 120 с.
2. Грабовський Ю.А. Спортивний туризм. Навчальний посібник / Ю.А. Грабовський, О.В. Скалій, Т.В. Скалій. –Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2008. – 304 с.
3. Грішнова О.А. Туризм і рекреація як чинники людського розвитку / О.А. Грішнова / Матеріали доповідей учасників другої науково-практичної конференції «Інформаційні технології в управлінні туристичною та курортно-рекреаційною економікою» (15-16 вересня 2006 року, Бердянськ). – Бердянськ: АУІТ «АРИУ», 2006. – 245 с.
4. Закон України «Про туризм». –Київ: Відомості Верховної Ради України, 2001. – №32.
5. Культура дозвілля/ В.М. Піча, І.В. Бестужев-Лада, В.М. Димов та ін. – Київ, 1990. – С.8-15.
6. Москалець Т.В., Туризм, рекреаційний потенціал країни / Т.В. Москалець // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. – 2012. – Вип.98. – С.262-266.

Список использованных источников:

1. Булашев А. Я. Спортивный туризм / А. Я. Булашев, М. В. Тонкошкур. – Харьков: ХГАФК, 2009. – 120 с.
2. Грабовский Ю. А. Спортивный туризм. Учебное пособие / Ю. А. Грабовский, А. В. Скалий, Т. В. Скалий. – Тернополь: Учебная книга-Богдан, 2008. – 304 с.
3. Гришнова А. А. Туризм и рекреация как факторы человеческого развития / А. А. Гришнова / Материалы докладов участников второй научно-практической конференции «Информационные технологии в управлении туристической и курортно-рекреационной экономикой» (15-16 сентября 2006 года, Бердянск). – Бердянск: АУИТ «АРИУ», 2006. – 245 с.
4. Закон Украины «О туризме». – Киев: Сведения Верховной Рады Украины, 2001 – №32.
5. Культура досуга / В. Пича, И. В. Бестужев-Лада, В. М. Дымов и др. – Киев, 1990. – С.8-15.
6. Москалец Т.В., Туризм, рекреационный потенциал страны / Т. В. Москалец // Вестник Черниговского государственного педагогического университета им. Т. Шевченко. – 2012. – Вип.98. – С.262-266.

References:

1. Bulashev A., Sports Tourism / A. Bulashev, M. Tonkoshkur. –Kharkiv: Kdafk, 2009. –120 p.
2. Grabovsky Yu., Sports Tourism [navchalnyy posibnyk] / Yu. Grabovsky, O. Skaliy, T. Rocky. – Ternopil: Educational Book – Bogdan, 2008. – 304 p.
3. Grishnov O., Tourism And Recreation As Factors Of Human Development / O. Grishnova / Materials Of Reports Of Participants Of The Second Scientific – Practical Conference "Information Technologies In Management Of Tourism, Resort And Recreational Economics" (September 15-16, 2006, Berdyansk). – Berdyansk: Auit "Ariu", 2006. – 245 p.
4. Act Of Ukraine "On Tourism". – Kyiv: Information From The Verkhovna Rada Of Ukraine, 2001. – №32.
5. Culture Of Leisure // V. Picha, I. Bestuzhev-Lada, V. Dimov. – Kiev, 1990. – p.8-15.
6. Moskalets T., Tourism As A Recreational Potential Of The Country / T. Moskalets // Herald Of The Chernihiv State Pedagogical University Named After T.G. Shevchenko. – 2012. – № 98. – p.262-266.